

Д-р Александар Николовски

Република Северна Македонија

ЗАВИСНОСТА НА ЛИНИЈАТА НА СИРОМАШТИЈАТА ОД ИНСТИТУЦИОНАЛНИТЕ И ЕКОНОМСКИТЕ ФАКТОРИ – СЛУЧАЈОТ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

АПСТРАКТ: Сиромаштијата била и останала еден од најгорливиот проблем на човештвото. Македонија, како земја во развој, се соочува со сериозен предизвик за намалување на јазот на сиромаштија и зголемување на линијата на сиромаштија која според последните проценки на Светска банка е над 20% за целата деценија што измина. Многу фактори можат да влијаат на сиромаштијата, од кои едниот е институционален, а другите се економски по својата природа. Целта на овој труд е да го прикаже влијанието на институционалните фактори врз сиромаштијата на многу потесен облик, претставен преку линијата на сиромаштија, а, исто така, да го прикаже влијанието на економските фактори. Во постигнување на оваа цел, спроведени се економетриските модели на линеарна регресија, корелации и РСА анализа за утврдување на поврзаноста помеѓу линијата на сиромаштија и два одвоени блока фактори. Според спроведеното истражување вистинската врска, а со тоа и влијанието врз линијата на сиромаштијата може да се види во институционалните фактори. Дополнително, наодите покажуваат дека намалувањето на сиромаштијата е повеќе зависно од институционалните фактори отколку од економските, бидејќи директната врска помеѓу економските фактори и линијата на сиромаштија не беше откриена во случајот со Македонија.

КЛУЧНИ ЗБОРОВИ: сиромаштија, линија на сиромаштија, економски фактори, институционални фактори, индикатори за добро владеење.

THE DEPENDENCE OF THE POVERTY LINE FROM THE INSTITUTIONAL AND ECONOMIC FACTORS – THE CASE OF REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA

ABSTRACT: Poverty has been and remained one of the bitterest problem of humanity. Macedonia as a country in development is presented with a serious challenge into decreasing the poverty gap and increasing the poverty line which according to the World Bank latest estimates is above 20% for the whole passing decade. Many factors can be targeted as to influence the poverty, one being institutional and others economic in nature. The goal of this article is to show the impact of the institutional factors on poverty on a much narrower form presented through the poverty line, and also to show the impact of the economic factors. In accordance to reaching this goal, the econometric models of linear regression, correlations and PCA analysis was conducted towards determination of the linkage between the poverty line and two of separate blocks of factors. According to the conducted research a true bond and thus the impact on the poverty line can be seen in the institutional factors. More so the findings show that poverty reduction is more dependent from the institutional factors than economic, because the direct link between the economic factors and the poverty

line was not discovered in the case of Republic of Macedonia.

KEYWORDS: poverty, poverty line, economic factors, institutional factors, good governance indicators

ВОВЕД

Трудот, со исклучок на воведот и заклучокот, е структуриран во три дела. Во првиот дел е претставен концептот на линијата на сиромаштија и вредностите на сиромаштијата во Македонија според индикаторот за линијата на сиромаштија. Во вториот дел се елаборирани институционалните фактори и се врши мултирегресија за влијанието на факторите врз македонската линија на сиромаштија. Истото е направено и во третиот дел од овој труд со акцент на економските фактори кои влијаат на линијата на сиромаштија. Светска банка проценува дека 10,7% од светското население или околу 760 милиони луѓе живеат со само 1,90 долари дневно. Овие луѓе живеат во она што Светска банка го нарекува „екстремна сиромаштија“, која се мери со меѓународната линија на сиромаштија или таканаречениот праг на сиромаштија што беше воведен во 1990 година. Прагот на сиромаштија е проценка на апсолутниот минимум на ресурси потребни за да се живее. За попрецизно дефинирање и одредување на прагот на сиромаштија, Светската банка постави три основни принципи за поставување на нова линија на сиромаштија (Џејмс Ерик Фостер, Суман Сет, Мајкл Локшин, Зураб Сајаја, 2012): 1. Користете ги најточните и најсовремени збирки на податоци достапни за споредување на реалниот животен стандард низ земјите. 2. Минимизирање на промените во ставовите, т.е. попрецизно дефинирање и задржување на прагот на сиромаштија непроменет во подолг временски период. 3. При дефинирањето на „реалните услови“, нивоата на цените кои треба да се земат предвид како најважни за мерење на сиромаштијата во светот се оние со кои се соочуваат најсиромашните луѓе во светот. Овие принципи доведоа до многу едноставно решение за ажурирање на прагот на сиромаштија, т.е. пресметување на просекот на националните линии на сиромаштија за петнаесетте најсиромашни земји, користејќи го индексот на цените на земјата. Ажурирањето на линијата за да се задржи нејзината вистинска вредност константна, во однос на куповната моќ на најсиромашните земји, не менува многу во реална смисла, бидејќи индексот ги третира најсиромашните земји, прагот на сиромаштија сепак ќе биде под бараните стандарди на Светска банка.

Исто така, најсиромашни земји се оние кои секогаш имаат недоволни податоци поради недостаток на годишни анкети или пописи на домаќинствата. Ова дополнително ја отежнува методологијата и следењето на светскиот индекс на сиромаштија, особено во земјите каде следењето на линијата на сиромаштија е од најголема важност. Според последните проценки, меѓународната линија на сиромаштија за екстремна сиромаштија е 1,90 долари дневно. Границата на сиромаштијата, прагот на сиромаштијата за средно развиените земји, беше поставена во 2011 година на 3,10 долари на ден. Ова значи дека реалните приходи во однос на номиналниот девизен курс на овие екстремно сиромашни луѓе всушност биле многу пониски од 1,90 долари на ден, бидејќи куповната моќ на американскиот долар е многу повисока во земјите во развој, отколку во САД. Тоа би значело дека еден од секои осум луѓе живее под оваа линија на сиромаштија,

поточно околу 30% од светот, живејќи со помалку од 3,10 долари дневно. Во обид за попрецизна класификација на прагот на сиромаштија, Светската банка неодамна додаде нови стандарди за сиромаштија на луѓето кои живеат во земјите со среден и висок приход. Тие се првите додатоци откако прагот на сиромаштија првично беше воспоставен во 1990 година. Новите стандарди се поставени на 3,20 долари дневно за луѓето во земјите со среден приход, како што се Египет или Индија, и 5,50 долари дневно за земјите со повисок среден приход, како Јамајка или Јужна Африка. Светската банка објави и трет стандард за земјите со високи приходи, како што се САД, од 21,70 долари дневно. Според новите стандарди, 15-те најсиромашни земји во нивната класификација (ниска, ниска средна, средно висока и висока) го одредуваат прагот на сиромаштија за таа група земји. Ова е посоодветен пристап, главно поради сериозните развојни случувања меѓу земјите. Сепак, прагот за екстремна сиромаштија сè уште е поставен на 1,90 долари дневно.

МЕТОДОЛОГИЈА

Истражувањето во оваа статија е спроведено со користење на квантитативни и квалитативни методи за истражување. Квантитативните методи се состојат од статистичка и економетриска анализа со користење на корелации, РСА анализа и регресии како економетриски модели за да се утврди поврзаноста и влијанието на две групи фактори (институционални и економски) на линијата на сиромаштија во Македонија. Се користи статистички метод за собирање на податоците потребни за споредба на прагот на сиромаштија. Податоците се собрани од базата на податоци на Светска банка, базата на податоци на ОЕЦД и онлајн извори на Евростат, истражувања на терен и други пишани извори. Економетриската анализа презентирана во последното поглавје од овој истражувачки труд се заснова на РСА, корелации и линеарна регресивна анализа на даноците со цел да се утврди јачината на врската и влијанието на двете одделни групи на фактори врз сиромаштијата во Македонија. Анализата е спроведена во период од 9 години од 2009 година до 2017 година.

Двете различни групи фактори имаат тенденција да ни покажат влијание на различно ниво на сиромаштијата во Македонија, мерено со проценките на линијата на сиромаштија од Светска банка. Првата група фактори именувани како институционални за целите на истражувањето општо ги опфаќа факторите за добро владеење. Од групата на индикатори за добро владеење првично беа избрани четири за да ја претстават скалата на влијанието што овие фактори го имаат на линијата на сиромаштија. Четирите првично избрани индикатори беа:

1. Контрола на корупцијата (F1I)
2. Гласање и одговорност (F2I)
3. Ефективноста на владата и
4. Политичка стабилност (F3I)

Од четирите индикатори по матрицата за модулирање и корелација на линеарна регресија останаа само три, благодарение на автокорелацијата и мултиколинеарноста. Два од индикаторите, односно политичката стабилност и владината ефективност беа тесно поврзани и со тоа не дадоа консензуални резултати од анализата. Ефективноста на владата имаше и најниска р вредност

во однос на влијанието врз прагот на сиромаштија во Македонија; затоа беше изоставен од конечните наоди, оставајќи само 3 институционални фактори да го одредат влијанието.

Другата група на фактори именувани како економични за целите на ова истражување се состоеше од следново:

1. Стапка на раст на БДП (F1E)
2. Инфлација (F2E)
3. Индекс на нееднаквост (F3E)

НАОДИ

Клучните наоди подолу се претставени во компаративен метод кој ги носи економетриските показатели на двете групи фактори со цел да се утврди кој од пакетот има поголемо влијание врз вкупната сиромаштија во Македонија мерена со индикаторот на линијата на сиромаштија. Од огромните и различни збирки на податоци едноставен заклучок е дека институционалните фактори претставени преку индикаторите за добро владеење имаат многу поголемо влијание и поврзаност со линијата на сиромаштија, отколку со економските фактори. Ова може да се види од трите различни економетриски анализи, едноставната линеарна мултиваријабилна регресија, корелација и РСА анализа, кои несомнено беа во корист на институционалните фактори. Главната хипотеза на статијата која стои на двете групи на фактори кои имаат исто влијание на линијата на сиромаштија е отфрлена, бидејќи се гледа дека само еден од множествата го има тоа влијание.

Варијабли	Y (Линија на сиромаштија)	F3I	F2I	F1I
Y (Линија на сиромаштија)	1	0.5112	-0.8697	0.0746
F3I	0.5112	1	-0.5297	-0.6398
F2I	-0.8697	-0.5297	1	0.0984
F1I	0.0746	-0.6398	0.0984	1

Табела 1. Корелациона матрица Институционални фактори (Pearson):
Болдираните вредности се различни од 0 со значајно ниво $\alpha=0,05$

Варијабли	Y (Линија на сиромаштија)	F1E	F2E	F3E
Y (Линија на сиромаштија)	1	-0.4526	0.2226	0.4749
F1E	-0.4526	1	-0.2777	-0.5103
F2E	0.2226	-0.2777	1	0.5491
F3E	0.4749	-0.5103	0.5491	1

Табела 2. Корелациона матрица Економски фактори (Pearson):

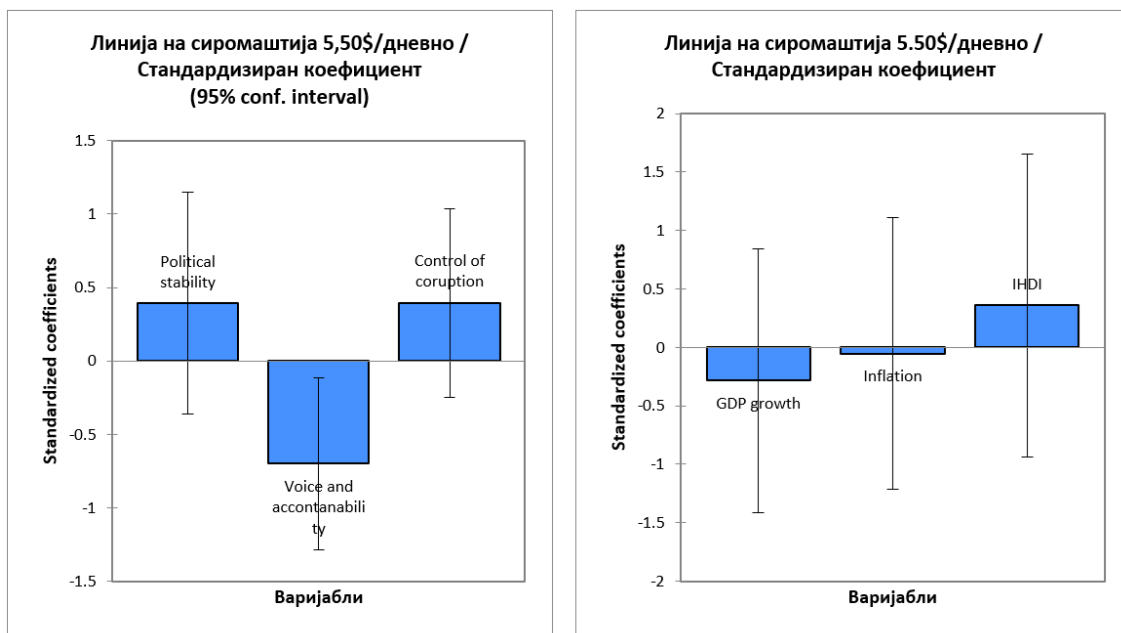

График 1 и 2. Стандардизиран коефициент на институционални и економски фактори линеарна регресија

Observations	9.000	Observations	9.000
Sum of weights	9.000	Sum of weights	9.000
DF	5.000	DF	5.000
R2	0.839	R2	0.287
Adjusted R2	0.743	Adjusted R2	-0.140
MSE	0.000	MSE	0.001
RMSE	0.015	RMSE	0.031
MAPE	59.320	MAPE	108.107
DW	1.879	DW	1.155
Cp	4.000	Cp	4.000
AIC	-73.217	AIC	-59.801
SBC	-72.428	SBC	-59.012
PC	0.417	PC	1.853
F-test	8.717	F-test	0.672
F-test critical value	4.0661	F-test critical value	1.123

Табела 3. Статистичка погодност на институционалните и економски фактори

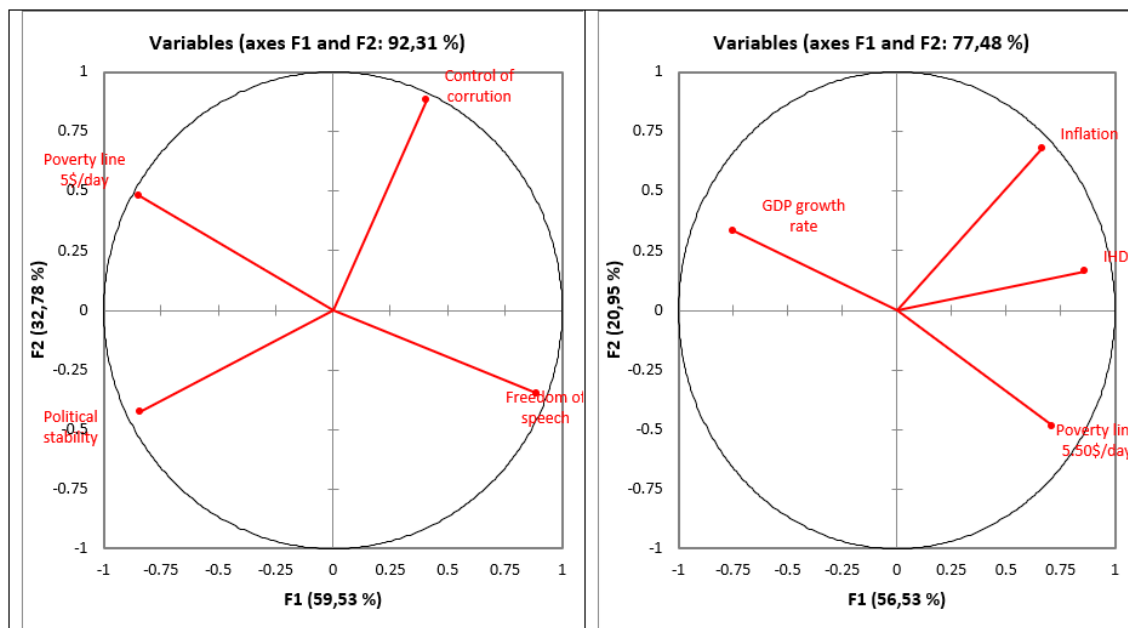

График 3 и 4. PCA анализа на линијата на сиромаштија 5.50\$/дневно за институционални и економски индикатори

ЗАКЛУЧОК

Сиромаштијата е закана за современиот економски систем, било за земјите во развој или за веќе развиените земји, а Македонија дефинитивно не е исклучок. Според Светска банка, Македонија се вбројува во земјите со високо среден приход, со низок генериран економски раст и со куп реформи кои се уште чекаат да бидат спроведени. Релативно високиот процент на невработеност е намален, во голема мера благодарение на миграцијата на населението, но сепак останува висок според податоците собрани од Државниот завод за статистика на Македонија. Ова прашање е резултат на голем број фактори кои можат да влијаат на сиромаштијата, некои од нив се обработени во овој труд. Главниот наод е дека институционалните фактори земени предвид во ова истражување имаат поголема корелација и влијание врз линијата на сиромаштија во Македонија, отколку економските фактори. Ова ни покажува дека Македонија е сè уште институционално неразвиена и тоа дополнително ја оневозможува можноста економските фактори да имаат влијание и да бидат коректор на состојбата со сиромаштијата во Македонија.

REFERENCES

1. Björn, Halleröd, and Daniel Larsson. 2007. Poverty, welfare problems and social exclusion. *International Journal of Social Welfare* 17(1).
2. Clare Blackburn. 1993. Making poverty a practice issue. *Health & Social Care in the Community* Volume 1, Issue 5.
3. Daron, Acemoglu, and J. James A. Robinson. 2012. *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity and Poverty*. Profile Books, pg. 182
4. EunMee Kim. 2017. Poverty. *The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Social Theory*, December.
5. James Eric Foster, Suman Seth, Michael Lokshin, Zurab Sajaia. 2013. *A Unified Approach to Measuring Poverty and Inequality: Theory and Practice*. World Bank Publications, pg. 158
6. John Iceland. 2013. Poverty. *The Blackwell Encyclopedia of Sociology*.
7. Kenneth R. Simler. 2007. Poverty comparisons with absolute poverty lines estimated from survey data. *Review of Income and Wealth* Volume 53, Issue 2.
8. Mauricio Gallardo. 2017. Identifying vulnerability to poverty: a critical survey. *Journal of Economic Surveys* Volume 32, Issue 4.
9. Tim Callan, Brian Nolan. 1991. Concepts of poverty and the poverty line. *Journal of Economic Surveys* Volume 5, Issue 3 September.
10. Ugo Gentilini, Andy Sumner. 2013. What Do National Poverty Lines Tell Us About Global Poverty? *IDS Working Papers* Volume 2012, Issue 392, 17 January.
11. World Bank Group. 2016. *Poverty and Shared Prosperity 2016: Taking on Inequality*. World Bank Publications, pg. 92
12. Xavier Bonal. 2016. Education, Poverty, and the "Missing Link". *The Handbook of Global Education Policy*.
13. <http://www.globalincome.org/English/Facts.html> (visited on 28.09.2018)
14. <https://blogs.worldbank.org/developmenttalk/2017-global-poverty-update-world-bank> (visited on 21.09.2018)
15. <https://www.npr.org/tags/140428983/poverty> (visited on 24.09.2018)
16. <https://www.businessinsider.com/world-bank-released-new-poverty-lines-see-where-your-country-falls-2017-10> (visited on 01.10.2018)